

UVOD: OČETJE VČERAJ IN DANES

Preden se je oblikovala nova družina, družina, kakršno poznamo danes, so moški veljali za hranitelje svoje družine – bili so sicer poglavarji družine, v njeni čustveni infrastrukturi pa skoraj niso sodelovali. Takšna podoba očeta se je obdržala zelo dolgo – od konca srednjega veka do šestdesetih let prejšnjega stoletja. Šele po letu 1960 – v moji generaciji – so se moški domislili, da bi lahko postali sestavni del svoje družine ter prevzeli skrb in odgovornost za svoj naraščaj – tako eksistencialno kot tudi emocionalno. Ne vem, ali obstaja generična razlaga za dejstvo, da bosta tvoj oče in ti veliko lažje postala glasbenika, če sta bila na primer glasbenika že tvoj praded in tvoj stari oče. Isto lahko ugotavljamo o očetovanju. V moji generaciji se je zgodilo naslednje: mi, ki smo se imeli za »nove očete«, sicer nikakor nismo želeli prevzeti obnašanja svojih očetov, kljub temu pa zavestno nismo niti poskušali v svojih družinah razviti in utemeljiti samostojne vloge, temveč smo si preprosto prizadevali posnemati matere. Kar so počele one, smo hoteli početi tudi mi, in tako smo se nenadoma soočili s povsem novimi nalogami. Začeli smo kopati in hraniti svoje otroke, jih previjati, jih pestovati in ujčkati, se z njimi igrati in hoditi na sprehod. Vse, kar smo počeli, pa je potekalo pod najstrožjim nadzorom mater.

V naši zgodovini »odsotni očetje« niso bili ravno redko posejani. »Odsotni oče« je bil v mnogih generacijah izraz za osamljene patriarhe na čelu družinske strukture. Poskušali so biti očetje, tako da so v svojem domu prevzeli vodilno in odločilno vlogo, vendar so bili skoraj nevidni, saj so bili čustveno nedosegljivi in skoraj nikoli prisotni.

Nova generacija očetov šestdesetih let potemtakem ni imela nobenih vzorov, po katerih bi se lahko ravnala. Poleg tega se mi zdi, da je proces industrializacije prizadel hud udarec osebnemu dostojanstvu moških. Če se ozremo na plemenske poglavarje ali patriarhe iz zgodnjih biblijskih časov, moramo ugotoviti, da niso imeli le nečesa, kar bi lahko imenovali ponos, imeli so tudi osebno dostojanstvo, ki je določalo njihove vrednote in meje ter jim pomagalo pri druženju z drugimi ljudmi. Industrializacija družbe je to dostojanstvo posameznika v zelo kratkem času uničila – to ni zadelo le preprostega tovarniškega delavca, temveč tudi birokrata v mestni upravi in nižjo vodstveno raven v majhnih ali večjih podjetjih. Od uslužbencev se ni pričakovalo, da bi jim bilo delo v veselje in zadovoljstvo. Osebne misli in čustva v podjetjih niso bili dobrodošli. Delo je služilo le služenju denarja, s katerim je bilo mogoče preskrbeti družino.

Povsem mogoče je, da se motim, ko vzpostavljam naslednjo povezavo, vendar sem vanjo trdno prepričan: odkar so moški izgubili osebno dostojanstvo in integriteto, se je razvila in razširila nova vedenjska paradigma: zahteva po poslušnosti na vseh področjih življenja. Ta zahteva po nenehni poslušnosti se je z delavskim razredom iz tovarn razširila še v družinske hiše, kjer so zdaj družinskemu poglavarju morali biti poslušni žene in otroci.

Brez poslušnosti ni kruha na mizi, je bilo geslo te zgodovinske ure! Otrokom v tistem času ni bilo lahko. Da bi šli svojo pot, ni bilo predvideno, večina je hodila po stopinjah svojih očetov. Fantje so začeli delati tam, kjer je delal že oče, dekleta so učili, naj se pripravljajo samo na materinstvo in gospodinjenje.

V tedanjem kontekstu je bila vzgoja k poslušnosti smiselna, saj za večino prebivalstva ni bilo nobenih drugih perspektiv ali možnosti za zaslužek. In prepričan sem, da je to eden od vzrokov, zakaj so kmetje in samostojni rokodelci, ki so morali vedno izjemno trdo delati, da so sploh lahko preživeli, cenili svobodo kot najvišjo vrednoto. Industrijska družba je bila zasnovana tako, da je človeka kot posameznika pohabljala – v tem jarmu so bili tako moški kot ženske. V določenem pogledu so bili moški na slabšem od žensk, kar je posledica dejstva, da so ženske zelo veliko časa preživljale s svojimi otroki in so sodelovale v čustvenih odnosih. To seveda ne pomeni, da v tistem času med moškimi in ženskami ni bilo čustvenih odnosov, vendar je žal prevladovala težnja, da so eni in drugi mislili predvsem na svojo vlogo in se, kolikor je bilo mogoče, prilagajali razmeram, ne da bi se pri tem spraševali po osebnem razvoju.

Če si potemtakem predstavljamo nenadno zahtevo očetov v 60. letih minulega stoletja, da bi postali dejavni člani družine in sodelovali v družinskem življenju, je to po eni strani, gledano z ženskega vidika, popolnoma upravičena pobuda. Dotlej so namreč gospodinjstvo vedno imele v rokah ženske, kar je žal pomenilo tudi, da pri oblikovanju svojega življenja skoraj niso imele druge izbire. Po drugi strani, gledano z moškega vidika, pa je bila ta zahteva velikanski izziv – celo za očete, ki so bili še posebno pripravljani in motivirani za soočenje z novim.

Otroci so bili razodetje! Ženske so imele stoletja dolgo stik z otroki in drugimi ženskami, druženje z otroki pa ne odpira samo oči, temveč tudi srca. Od nekdaj so imele v svojem domu nekaj, česar moški niso imeli – niti na svojem delovnem mestu niti doma – imele so osebni odnos. Vendar jim takšen

odnos do otrok ni pomagal, da bi ubežale svoji vlogi in se razkrile kot avtentična bitja. Običajno je bilo, da so matere svoje otroke »dresirale«, da bi se ti pozneje lažje vključili v družbo, v kateri so odrasli. Čeprav so matere imele priložnost razviti osebni odnos do svojih otrok, so se temu odpovedale, namesto tega pa so zelo zgodaj začele »trenirati«, vzgajati. Matere so bile izumetničene in ujete v svojo vlogo. In otroci niso imeli tistega, kar imenujemo otroštvo.

Čeprav so matere ravnale po vzorcu, ki jim ga je predpisala družba, to nikakor ni pomenilo, da niso bile otrokom blizu. Povsem upravičeno so jih imenovali družinski »rdeči križ«. Kadar so namreč očetje zarjoveli in kričali na svoje otroke ali jih celo topli, so bile matere tiste, ki so svoje otroke odpeljale v stran in jih tolažile – pred očetom se kaj takega seveda ni smelo dogajati. To je bila za ženske v tistih časih tudi edina možnost, da so bile neposlušne.

Danes v mnogih partnerskih zvezah opažamo, da ženske na čustveni ravni gojijo določena pričakovanja do svojih mož. Mnoge ženske so pogosto zelo frustrirane, ker od svojih partnerjev ne izkusijo bližine ali čustvenega odziva, kakršnega bi si želele. Potem so obsedene od misli, da jim hočejo moški nekaj prikriti, da jim ne dovolijo, da bi sodelovale v njihovem notranjem življenju, in jemljejo vse osebno. Moja izkušnja z moškimi je, metaforično povedano, taka: kar vidiš, je tisto, kar lahko dobiš, če stopiš v njihovo »štacuno«. Ženske pa domnevajo, da se za njo skriva še veliko skladišče, ki jim ga moški prikrivajo. Dejstvo je, da tega skladišča pogosto ni. Z drugimi besedami: današnji moški, ki je pripravljen na novo opredeliti svojo vlogo partnerja in očeta, se mora poglobiti vase in odkriti, kaj zahtevajo ženske in otroci. V tem smislu lahko očetovstvo jemljemo kot pravo darilo in izziv.

Očete je v stikih in pri druženju z lastnimi otroki pogosto strah. To je popolnoma razumljivo. Pravzaprav je lahko strah vzbujajoče, če si nenadoma soočen z brezpogojno ljubeznijo otroka, če se moraš ozirati nanj in se mu odpreti. Navsezadnje si doslej imel opraviti samo z ljubeznijo ženske, z ljubeznijo, ki je vedno povezana s pogoji. Poleg tega pristen odnos očetov do lastnih sinov otežuje dejstvo, da je bila večina očetov v mnogih generacijah odsotna, zato so v domišljiji svojih otrok zavzemali številne različne vloge. En del očetov so njihovi otroci, ki so vedno hrepeneli po stiku s svojimi očeti, idealizirali, drugi del očetov pa je vzbujal strah, saj so bolj ali manj iz lastnega nagiba prevzemali vlogo družinske policije ali družinskega sodišča. Otroci so od njih pričakovali, da jih bodo korigirali in kaznovali, zato so se jih seveda tudi bali. Zgodovina človeštva, zlasti zgodovina književnosti, je polna primerov nesrečnih ali spodletelih odnosov med očeti in sinovi – sinovi, ki so si vse življenje prizadevali za očetovo priznanje, ali sinovi, ki so svojega očeta iz golega sovraštva umorili.

Mnoga dekleta so odraščala z izjemno idealizirano podobo očeta, ker so jih očetje imeli za svoje princeske. Zato se pogosto dogaja, da so šele kot ženske pri tridesetih, štiridesetih ali celo petdesetih letih ugotovile, kako prazen je bil pravzaprav njihov odnos do očeta in da so bile v svoji vlogi očetove princeske pogosto prej zlorabljanke kot podpirane in spodbujane.

Iz pogovorov, ki smo jih opravili z mladimi očeti, še danes zveni, kako zelo so se bali, da bi postali takšni kot njihovi očetje.

Današnje strukture ali porazdelitve moči v družini ni tako lahko prepoznati kot nekdanje, ko, gledano od zunaj, ni bilo težko ugotoviti, kdo je na čelu družinske piramide in kdo ima

moč. To so bili oče, ki mu je sledila mati, nato sinovi, starejši od 14 let, in tako naprej. Znotraj družine in v gospodinjstvu pa so imele matere večjo moč kot očetje, vendar te moči seveda niso mogle neposredno uresničevati. Če so se hotele uveljaviti, so morale posegati po posrednih sredstvih in manipulacijskih strategijah. Položaj posameznih družinskih članov in njihove obveznosti so jasno in podrobno opisani v številnih knjigah, namenjenih vedenju. V neki danski knjigi iz leta 1928 o vzgoji otrok, ki jo je napisal moški za ženske, je nedvoumno zapisano, kakšen položaj pripada družinskemu očetu in kako naj se glede na to obnašajo žena in otroci. Na primer: ko se soproj vrne z dela in mu žena ponudi večerjo, morajo biti vsi otroci, mlajši od 15 let, že v svojih sobah ali spalnicah, saj se ne spodobi, da bi moški večerjal v družbi majhnih otrok. To so bila sporočila, ki so jih matere dobivale od »strokovnjakov«: potrudijo naj se, da otroci ne bodo prihajali v stik s svojimi očeti. Gledano iz zgodovinske perspektive se je to dogajalo pred samo petimi minutami. Žal takšni »strokovnjaki« tudi danes še niso povsem izumrli in se vedno znova pojavljajo v podobi uspešnih avtoric. Nekatere ameriške ženske so pozele velik uspeh s knjigami, ki razglašajo mnenja, kot so: »če želiš svojega moža osrečiti, ga zadovolji z dobro hrano in dobrim seksom.« In s takšnimi »dragocenimi nasveti« se danes ukvarjajo ženske z akademsko izobrazbo!

Z zgodovinskega vidika torej ni nič čudnega, da so moški, ko postanejo očetje, nekoliko negotovi, zaskrbljeni, nejevoljni in prestrašeni. Imajo malo znanja in malo izkušenj – in soočajo se z ženskami, ki so vedno močnejše, samostojnejše in zahtevnejše.

Moja generacija je bila prva generacija, v kateri so očetje iznenada začutili potrebo, da bi se svojim otrokom približali, in v

kateri je bil očetom odnos do lastnih otrok posebna vrednota. Bili smo tudi prvi očetje, ki smo se zavedeli, da obnašanja ne moremo preprosto kopirati, da se očetovanja ne moremo učiti od žensk, temveč samo od drugih moških. Toda ker večina od nas ni imela očetov, ki bi jih z veseljem posnema-
li, smo se morali ozreti po drugih vzorih – po moških, enako starih pa tudi starejših, ki so imeli lastnosti, kakršne smo želeli razviti tudi sami. To velja tudi za današnje očete, ki si nočejo jemati za zgled lastnega očeta.

Gonilna sila v urjenju očetovanja so otroci sami: njihova brez-pogojna ljubezen in njihovo neomejeno zaupanje omogočata očetom, da v neposredni interakciji z otroki razvijejo očeto-vske sposobnosti. Izziv za moške danes ni v tem, da na novo opredelijo svojo vlogo očeta, temveč tudi, da najdejo svoj položaj v partnerski zvezi, v kateri sta odgovornost in moč enako-merno razdeljeni med ženske in moške, njihov odnos pa določajo zlasti ženske vrednote. Popolnoma se zavedam, da je dandanes tvegano govoriti o specifično ženskih in specifično moških vrednotah ali lastnostih, vendar bo večina tudi danes soglašala, da je poudarjanje pomena čustvene izmenjave in interakcije v osnovi ženska poteza, čeprav predstavlja tudi splošno človeško vrednoto, ki koristi tako ženskam kot moškim.

Tema o »zgledeh« se še zdaleč ne omejuje le na to, da se bodoči ali mladi oče od enako starega ali starejšega moškega, ki ga ima za pozitiven vzor, uči, kako naj se obnaša kot oče – z drugimi besedami: čigar vedenje lahko posnema. Včasih se veliko več naučimo iz negativnih zgledov – od ljudi, ki jih na noben način ne želimo posnemati. Toda celo če gre za pozitiven zgled, noben mladi oče ne bi smel stoodstotno posnemati njegovega obnašanja, torej preprosto samo kopirati, saj bi s tem zmanjšal svojo avtentičnost in verodostojnost.

Mladi očetje danes nosijo veliko breme. Od njih se zahteva in pričakuje, da so svojim otrokom pozitiven zgled. Takšna zahteva je iluzorna. Da so starši svojim otrokom vzorniki, je jasno, naravnost nemogoče in povsem nestvarno pa je zahtevati, da morajo biti »dobri vzorniki«. Starši, ki jih imaš, negativni ali pozitivni, so tvoje izhodišče in vir tvojih navdihov. Sčasoma se temu vse bolj pridružuje vpliv vrstnikov.

Dejstvo, da se mnogi mladi očetje bojijo, da bi postali takšni kot njihovi očetje, in da tudi mnoge mlade ženske nočejo hoditi po stopinjah svojih mater, zrcali pravi strah, ki ga moramo upoštevati. Vsi se nagibamo k ponavljanju vedenja svojih staršev. Četudi je bilo zelo boleče ali četudi ga na intelektualni ravni celo močno kritiziramo, ga kljub temu ponavljamo. Razlaga za ta ponavljalni mehanizem je, da je bilo v naši izvorni družini vnaprej določeno, kako ljubiti drugega človeka. Način, kako so nas ljubili naši starši, postane naš sestavni del – njihovo vedenje je vgrajeno v nas. Do starosti enajstih ali dvanajstih let namreč vsak otrok meni, da ima najboljše starše na vsem svetu. Noben otrok ne preverja sposobnosti svoje matere ali svojega očeta, da ga ljubi, prav tako nima pomislekov o obnašanju, s katerim se ta ljubezen izraža. Otroci preverjajo vedno samo sebe: če je očetovo vedenje destruktivno, ga kot njegov otrok ne boš kritiziral, temveč boš okrvil sebe in se spraševal, kaj delaš narobe, da se obnaša tako, kot se obnaša. Tako se v vsakem otroku kopičijo občutki krivde: »Moj oče počne to in ono, ker sem jaz slab otrok.«

Očetov način ljubezni do svojega sina – na primer, da ga z besedami ali celo telesno kaznuje ali pa ga vedno, kadar zaide v stisko, prepusti svoji ženi – se bo pozneje odrazil v sinovem vedenju. To zgodnje vtisnjenje je mogoče ozdraviti

le tako, da vzpostaviš tesen in odgovoren odnos do svojega otroka. In kako se tega kot oče lahko naučiš? Zelo preprosto: tako, da svojemu otroku zaupaš in upoštevaš njegovo mnenje. Zgolj z lastno močjo volje ti nikakor ne bo uspelo, da ne bi samodejno ponavljal obnašanja svojega očeta, uspelo ti bo le, če se boš navdihoval pri svojem otroku – le tako se boš počasi rešil usodnega vpliva svojega očeta in razvil drugačne načine obnašanja, ki bodo ustrezali tebi in tvojemu otroku. Tudi v tem primeru ti partnerka in mati tvojega otroka ne more pomagati. Čeprav vidi, da je tvoje vedenje destruktivno in da škoduje tvojemu otroku, žal nate ne bo mogla močneje vplivati. Moški namreč vedno zelo težko resnično sprejema žensko korektivno perspektivo, veliko lažje je, če mu drugačno vedenje predlaga drugi moški.

Zato se mi moške skupine zdijo zelo pomembne. Pri tem ne mislim na srečanja s prijatelji, kjer vsi drug drugemu samo »nakladajo«, kako sijajni so, kako nimajo nobenih skrbi, kako z lahkoto obvladujejo vse težave s svojo družino – v mislih imam anonimno skupino, v kateri se moški redno srečujejo, da bi se odkrito in iskreno pogovorili.

Po več kot štiridesetih letih dela z družinami in pari si dovoljujem trditi, da je za otroke zelo pomembno imeti dva starša različnih spolov, ki živita z njimi. Zaradi globoke želje po pristnem stiku in bližini se nagibamo k temu, da odrivamo ali pozabljamo dejstvo, da so moški in ženske popolnoma različni: moški in ženske razmišljajo različno, govorijo različne jezike in imajo različne vrednote. Skratka: doživljajo in razlagajo resničnost na različen način. Čeprav to dejstvo največkrat otežuje sporazumevanje med moškimi in ženskami, ni nobenega dvoma, da so te razlike za naše otroke zelo dragocene.

Povsem mogoče je, da se tebi in tvoji partnerki zdi potrebno imeti enako mnenje o osnovnih vrednotah in načelih, ki zadevajo vzgojo otrok, toda tudi tedaj bosta kot moški in ženska te skupne vrednote in načela popolnoma različno prenašala v svoje vsakdanje vedenje. Za dobro voljo ti bom povedal šalo, ki sem jo nedavno slišal. O »nepremostljivih razlikah« bi težko našel kaj boljšega. »Neki moški hodi ob kalifornijski obali in je popolnoma zatopljen v molitev. Nenadoma zasliši z močno pooblaščenega neba grmeč glas: 'Ker tako močno veruješ vame, sem ti pripravljen izpolniti eno željo.'

Moški mu reče: 'Zgradi mi, prosim, most od tod do Havajev, tako da se bom lahko vedno, kadarkoli se mi bo zahotelo, odpeljal tja.'

'Tvoja želja je zelo materialistična,' mu odvrne Bog. 'Pomislite, kako velikanski tehnični problem je doseči dno Tihega oceana. Koliko dela, koliko truda! Poleg tega bi ta podvig zelo obremenil naravne vire! Tvojo željo bi sicer lahko izpolnil, vendar ji zelo nerad ugodim. Vzemi si malo časa in predlagaj nekaj, kar bi mi prineslo večno čast in slavo.'

Moški je dolgo razmišljal, končno pa se je obrnil k Bogu in dejal: 'Ljubi Bog, veš, kaj si že od nekdaj želim: stori, da bom razumel svojo ženo! Tako zelo rad bi vedel, kaj čuti, kaj misli, kadar mi odgovarja z molkom, zakaj včasih joče, kaj ima v mislih, kadar reče: 'Nič mi ne manjka!' Kaj naj naredim, da bom svojo ženo osrečil?'

Božji odgovor: 'Koliko pasov želiš imeti na svojem mostu do Havajev – dva ali štiri?'«

Gledano s psihološkega in eksistencialnega vidika te kot mladega očeta čaka zelo velik izziv. Biti enakovreden partner in hkrati v celoti odgovoren oče pomeni obogatiti svoje življenje na zelo globoki duševni ravni. Kot mlad mož si pred posebno izbiro: odločiš se lahko, da boš spet odsoten oče, kakršnih je v zgodovini na kupe, ali pa da boš vzpostavil odnos s svojimi otroki – to pa pomeni, da boš ugotovil, kako te tvoji otroci silijo in spodbujajo, da kot človeško bitje rasteš in se razvijaš. Če boš sprejel to odločitev in navezal stik s svojimi otroki, ne boš postal le »boljši« oče, kot je bil tvoj morda odsotni oče, postal boš tudi boljši partner in prijatelj, boljši menedžer, podjetnik ali delojemalec. Mnogi očetje, s katerimi smo se pogovarjali, pa tudi mnogi drugi, ki sem jih spoznal med svojo terapevtsko prakso, so izbrali drugo možnost in so v prvem letu po rojstvu svojega otroka izkoristili pravico do nekaj mesecev očetovskega dopusta. Mnogi delajo na vodilnih položajih ter zgovorno in prepričljivo poročajo, kako so si s tem, da so nekaj časa preživeli s svojim otrokom ali svojimi otroki, pridobili sposobnost vodenja. Tri do pet mesecev z lastnim otrokom ali lastnimi otroki jim je dalo več kot 25 strokovno vodenih seminarjev o dobrem vodenju v podjetjih.

Vsak mlad moški, ki želi postati to, kar danes pogosto označujemo kot družinskega človeka, mora skozi proces osebnega razvoja, ki traja vse življenje. Ne glede na to, ali v ta proces vstopiš hote in se mu popolnoma zavestno predaš ali ne, lahko predvidevaš, da te čaka kopica konfliktov. Sam pa se moraš odločiti, ali bodo ti konflikti povzročili bolečine ali pa ti bodo dali boleče in hkrati razveseljive izkušnje.

Teorija povezovalnega starševstva je ugotovila, da je povezava med starši in otroki izjemno pomembna za zdrav razvoj otro-

ka, hkrati pa je vsaj tako pomembna za prihodnji odnos med starši in otroki. Ta povezovalni proces, ki poteka v prvih štirih letih, je bil dolgo časa popoln privilegij mater in celo danes je zelo optimistična ocena, da 50 odstotkom očetov uspe v določilnih prvih letih vzpostaviti povezavo s svojimi otroki.

Kar moški pogosto ocenjujemo kot neizmerno znanje in sposobnost mater, ni le nujna zgodovinska ali generično pogojena posledica, temveč tudi rezultat uspele povezave. Ta povezovalni proces, s katerim se oblikuje povezava med teboj kot očetom in tvojim otrokom, pa omogočiš le tako, da s svojim otrokom preživiš zelo veliko časa in ga spremljaš skozi vse težave, konflikte, bolečine in bolezni, pa tudi da z njim deliš srečne dogodke, doživljaš z njim njegove prve uspehe, se z njim igraš in noriš; pripravljen moraš biti, da se ves odpreš, da si prisoten s srcem in razumom ter daš otroku tisto, kar potrebuje. Pomembnejše od vsega drugega pa je, da otroku omogočiš dostop do sebe, da mu daš občutiti, kdo pravzaprav si – in da se pri tem ne igraš skrivalnic. In to ni lahko. Za večino moških je to najtežji del. Nevaren in tvegan pa se jim zdi samo zato, ker je nov.

V imenu politične korektnosti in da svojih sodobnikov ne bi prizadel in užalil bolj, kot je potrebno, želim takoj na začetku priznavajoče izjaviti, da so se klasične ženske oziroma klasične moške vrednote v zadnjih generacijah spremenile, da danes nenehno odkrivamo ženske značajske poteze in vrednote pri moških in moške pri ženskah. Boj na družbenem odru ne poteka več med moškim in žensko, temveč prej med androgini in moškim in »pravim moškim«, tako imenovanim »mačom«. Če v mislih preletim moške in očete, s katerimi sem se srečal v zadnjih dvajsetih letih, pri najboljši volji ne morem določiti nobene stalnice – moški so zelo različni. Po-

vezovalo bi jih morda to, da se, kot se zdi, vsi težko razkrijejo in definirajo kot moški.

To, kar se od njih zahteva na »tržišču«, jih spravlja v zmedo. Zdi se, da so mnogim ženskam vseh tako imenovani »bad guys« (slabi fantje) – mačistični lovci. Čez nekaj časa pa se začnejo pritoževati, da niso dovolj čustveni in razumevajoči. Po drugi strani pa imajo mnoge ženske moške, ki poskušajo razvijati ženske lastnosti in sprejemati ženske vrednote za svoje, za dolgočasne in neprivlačne. Če si popolnoma zmeden in ne veš več, kdo pravzaprav si kot moški, ni slabo, če se ozreš po prijateljih in sorodnikih ter med njimi poiščeš nekoga, ki bi ga imel rad za svojega starejšega brata ali celo za svojega očeta.

V zadnjih generacijah so bile ženske na splošno izjemno kritične do moških, o svojih možeh pa so včasih govorile zelo podcenjevalno. Njihove izjave o njih so bile pogosto bolj negativne kot izjave klasičnih »mačov«, kadar govorijo o ženskah. Tako je povsem razumljivo, da mnogi moški pri ocenjevanju samega sebe bolj ali manj zavestno uporabijo ženska merila. To pa je zagotovo zelo slabo!

Iskanje samega sebe oziroma iskanje človeka v sebi poteka pri moškem in ženski enako, tako kot ljubeče in dobre partnerske zveze skoraj ni mogoče povezovati s spolom, ampak ima veliko več skupnega s tem, da se moški in ženska v njej lahko razvijeta kot človeški bitji. Tudi to, da si dober oče, temelji na občečloveških vrednotah. Kljub temu pa moraš kot mož in oče upoštevati svojo moškost, ki je pomembna tako za tvoje sinove kot za tvoje hčere: za sinove zato, ker se samo s tvojo pomočjo lahko naučijo česa o svoji moškosti, za hčere pa zato, ker se samo prek tebe lahko naučijo, kako se je mogoče v sožitju z moškimi čutiti priznано in nepoškodovano.

K tvoji moškosti sodita pripravljenost in sposobnost, da se seznaniš z ženskim svetom, da ga razumeš in ceniš ter da se naučiš, kako ravnati z zelo velikimi razlikami med spoloma ter različnimi načini mišljenja in obstoja.

V tej knjigi sem združil izkušnje, čustva in razmišljanja očetov, ki sem jih spoznal v svoji štiridesetletni praksi, in očetov, s katerimi sva se z Ingeborg Szöllösi pogovarjala prav posebej za to knjigo. V dodatku je trinajst vzorčnih pričevanj intervjuvanih očetov. Vsebino in strukturo te knjige zvečine opredeljujejo mnogi primeri iz prakse. Med obravnavanjem različnih tem iz prakse poskušam zavzeti filozofsko in eksistencialno perspektivo, ne da bi vplival na značaj knjige, ki je zasnovana kot priročnik za današnjega očeta. S to knjigo se torej obračam naravnost nate, na očeta.